

OEMI

Službena zbirka zadataka

doc.dr.sc. Davor Ćosić

Izdanje: Lipanj, 2011
Izdavač: Školska knjiga

SADRŽAJ

1. Šum pojačala
2. Referentni naponski izvori
3. ADP općenito
4. Sample & Hold sklop
5. ADP s dvostrukim pilastim naponom
6. Naponsko-frekvencijski ADP

1. Šum pojačala

1. zadatak

Z5. Izračunati efektivnu vrijednost napona termičkog šuma otpornika $1\text{k}\Omega$ i $10\text{k}\Omega$, te njihovog serijskog spoja u frekvencijskom području $10\text{Hz} - 10\text{kHz}$ pri temperaturi 25°C .

2. zadatak

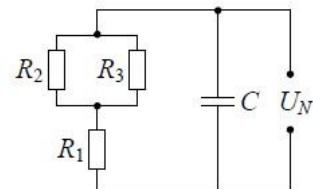
Z7. Na pojačalo pojačanja 50 i prijenosne karakteristike prvog reda granične frekvencije 100 kHz spojen je generator sinusnog valnog oblika amplitude 1 mV i unutarnjeg otpora $1\text{ k}\Omega$. Šum pojačala se može modelirati naponskim izvorom šuma spektralne gustoće snage $9 \cdot 10^{-17}\text{ V}^2/\text{Hz}$. Doprinos strujnog izvora šuma se može zanemariti. Odrediti efektivnu vrijednost napona šuma na izlazu pojačala te omjer snaga signala i šuma (SNR). Temperatura okoline iznosi 25°C , a Boltzmanova konstanta $1,37 \cdot 10^{-23}\text{ J/K}$.

3. zadatak

Z2. Odredite izlazni napon šuma invertirajućeg pojačala izvedenog operacijskim pojačalom. Pojačanje pojačala je -10 , ulazni otpor $10\text{ k}\Omega$. Otpornici su odabrani tako da je minimiziran izlazni napon pomaka pojačala. Operacijsko pojačalo ima spektralnu gustoću ulaznog napona šuma $4 \cdot 10^{-16}\text{ V}^2/\text{Hz}$ i spektralnu gustoću ulazne struje šuma $0,09 \cdot 10^{-24}\text{ A}^2/\text{Hz}$ (bijeli šum). Pojačalo je sustav prvoga reda s gornjom graničnom frekvencijom 20 kHz . Zanemarite šum otpornika.

4. zadatak

Z3. Odredite pokazivanje voltmatra U_N s odzivom na efektivnu vrijednost ako su vrijednosti otpornika na slici $R_1=1\text{ M}\Omega$, $R_2=3\text{ M}\Omega$, $R_3=6\text{ M}\Omega$. Ulazni kapacitet voltmatra je $C=10\text{ pF}$, a temperatura 300 K . Prepostavite da su sve komponente u termičkoj ravnoteži. Boltzmannova konstanta je $1,381 \cdot 10^{-23}\text{ J/K}$.

5. zadatak

1. Odrediti najmanju amplitudu napona sinusnog izvora unutarnjeg $1\text{. Rg}=1000\text{ Ohm}$ koju je moguće izmjeriti pogreškom manjom od 0.1% s obzirom na šum pojačala. Pojačalo je sustav 1. reda, gornje $f=f_g=100\text{kHz}$, pojačanja 50 i ulaznog otpora većeg od otpora izvora. Nacrtajte shemu mjeranja. Šum pojačala je određen naponskim i strunim izvorima gustoća 20uV/sqrt(Hz) i 10 pA/sqrt(Hz) . Temperatura okoline je 300 K , a $k=1,27 \cdot 10^{-23}\text{ J/kg}$.

1. Zadatak

ZADATAK 5.

$$R_1 = 1 \text{ k}\Omega$$

$$R_2 = 10 \text{ k}\Omega$$

$$t = 25^\circ\text{C} \Rightarrow T = 298,15 \text{ K}$$

$$\left. \begin{array}{l} f_1 = 10 \text{ Hz} \\ f_2 = 10 \text{ kHz} \end{array} \right\} \Delta f = 10000 - 10 = 9990 \text{ Hz}$$

$$U_{M1} = \sqrt{4kTR\Delta f} \Rightarrow U_{M1} = \sqrt{4 \cdot 1,382 \cdot 10^{-23} \cdot 298,15 \cdot 1000 \cdot 9990} = 4,058 \cdot 10^{-7} \text{ V} \\ = 0,41 \text{ } \cancel{\mu\text{V}}$$

$$U_{M2} = \sqrt{4 \cdot 1,382 \cdot 10^{-23} \cdot 298,15 \cdot 10000 \cdot 3930} = 1,285 \cdot 10^{-6} \text{ V} \\ = 1,28 \text{ } \cancel{\mu\text{V}}$$

$$U_{M,\text{TOT}}^2 = U_{M1}^2 + U_{M2}^2 = 0,41^2 + 1,28^2 = 1,8065$$

$$U_{M,\text{TOT}} = \sqrt{1,8065} = 1,34 \text{ } \cancel{\mu\text{V}}$$

2. Zadatak

ZADATAK 7.

$$A_o = 50$$

$$f_g = 100 \text{ Hz}$$

$$U_{u_{1,2}} = 1 \text{ mV}, R_g = 1 \text{ k}\Omega$$

$$M_{N,OP}^2 = 9 \cdot 10^{-12} \text{ V}^2/\text{Hz}$$

$$T = 25^\circ\text{C} \Rightarrow T = 298,15 \text{ K}$$

$$\lambda = 1,37 \cdot 10^{-23} \text{ J/K}$$

$$M_{H_{1,2},d} = ? , \text{ SNR} = ?$$

NA ULAZU POJĀCALA PRVIENOSNE FUNKCIJE $H(jw)$ JE PROVJERIĆA SPECTRALNE GUSTIĆE SNAGE $M_{N,OP}^2$. TADA JE EFEKTIVNI NAPON U_N KOJI SE MOže POMjeriti NA REZALU TOG POJĀCALA JEDNAK:

$$U_N^2 = \int_0^{\infty} (A_o \cdot M_{N,OP})^2 |H(jw)|^2 dw$$

POJĀCALO IMA PRVIENOSNU KARAKTERISTIKU PRVOG REDA:

$$H(jw) = \frac{1}{1 + j \frac{w}{w_g}}$$

$$U_N^2 = (A_o M_{N,OP})^2 \int_0^{\infty} \frac{dw}{1 + \frac{w}{w_g}} = (A_o M_{N,OP})^2 \left[\ln \left(1 + \frac{w}{w_g} \right) \right]_0^{\infty} = (A_o M_{N,OP})^2 \frac{\pi}{2} \ln \left(\frac{1}{w_g} \right) = (A_o M_{N,OP})^2 \frac{\pi}{2} \frac{1}{w_g}$$

(1) NAPONSKI ŠUM POJĀCALA:

$$U_{N_A}^2 = (A_o M_{N,OP})^2 \frac{\pi}{2} \frac{1}{w_g} = 50^2 \cdot 9 \cdot 10^{-12} \cdot \frac{\pi}{2} \cdot 100000 = 3,534 \cdot 10^{-8} \text{ V}^2$$

(2) TERMIČKI ŠUM OTPORA GENERATORA:

$$U_{N_B}^2 = (A_o^2 \cdot 4kT_R) \frac{\pi}{2} \frac{1}{w_g} = 50^2 \cdot 4 \cdot 1,37 \cdot 10^{-23} \cdot 298,15 \cdot 1000 \cdot \frac{\pi}{2} \cdot 100000 = 6,416 \cdot 10^{-9} \text{ V}^2$$

UKUPNA EFEKTIVNA VRJEDNOST NAPONA NA REZALU POJĀCALA:

$$U_{H_{1,2},d} = \sqrt{U_{N_A}^2 + U_{N_B}^2} = \sqrt{3,534 \cdot 10^{-8} + 6,416 \cdot 10^{-9}} = 0,204 \text{ mV}$$

EFEKTIVNA VRJEDNOST VALNOG GENERATORA SIGNALA NA REZALU POJĀCALA:

$$U_{g_{1,2},d} = \frac{A_o \cdot U_{u_{1,2}}}{\sqrt{2}} = \frac{50 \cdot 1}{\sqrt{2}} = 35,35 \text{ mV}$$

ODNOS SIGNAL ŠUM:

$$\text{SNR} = \frac{U_{g_{1,2},d}^2}{U_{H_{1,2},d}^2} = \frac{\left(\frac{35,35}{\sqrt{2}} \right)^2}{6,416 \cdot 10^{-9}} = 29936 = 10 \log 29936 = 44,8 \text{ dB}$$

3. Zadatak (NAPOMENA: u 3.DZ 10/11 se jedino šum pojačala uzeo u obzir)

ZADATAK 1. (AUDITORNE OG. 110.)

$$A_o = -10 \text{ (INVERTIRAJUĆE POJAČALO)}$$

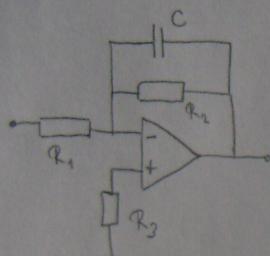
$$R_{UL} = 10 \text{ k}\Omega$$

- MINIMIZIRAN JE NAPON POMAKA POJAČALA

$$U_{N,OP}^2 = 4 \cdot 10^{-16} \text{ V}^2/\text{Hz}$$

$$i_{N,OP}^2 = 0,03 \cdot 10^{-14} \text{ A}^2/\text{Hz}$$

- SUSTAV PRVOG REDA SA $f_g = 20 \text{ kHz}$

(I) ODABIR OTPORNika:

$$R_{UL} = R_1 = 10 \text{ k}\Omega,$$

$$A_o = -\frac{R_2}{R_1} = -10 \Rightarrow R_2 = 10 R_1 = 100 \text{ k}\Omega,$$

$$R_3 = R_1 \parallel R_2 = \frac{10 \cdot 100}{10 + 100} = 3,1 \text{ k}\Omega,$$

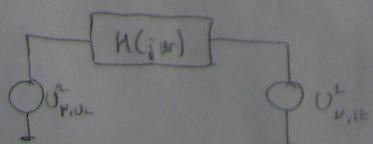
(II) ODABIR KONDENZATORA:

$$\left. \begin{aligned} U_g &= 2\pi f_g \\ U_g &= \frac{1}{R_3} = \frac{1}{C \cdot R_2} \end{aligned} \right] \frac{1}{C \cdot R_2} = 2\pi f_g \Rightarrow C = \frac{1}{2\pi} \cdot \frac{1}{f_g R_2} = \frac{1}{2\pi} \cdot \frac{1}{20 \cdot 10^3 \cdot 100 \cdot 10^3} \\ C &= 79,58 \text{ pF}, \end{math}$$

⊗ ZADANO JE INVERTIRAJUĆE POJAČALO, PA MORAMO OTIMI SUMA POJAČALA U OBZIR UZETI I SUMI SVAKOG OD NJEGOVIH OTPORNika (R_1, R_2, R_3)

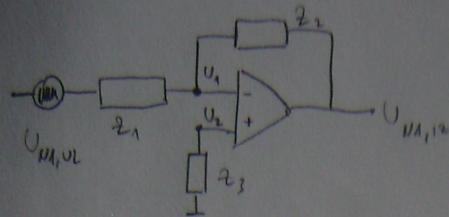
$$\begin{aligned} Z_1 &= R_1 \\ Z_2 &= R_2 \parallel \frac{1}{j\omega C} = \frac{R_2 \cdot \frac{1}{j\omega C}}{R_2 + \frac{1}{j\omega C}} = \frac{\frac{R_2}{j\omega C}}{1 + \frac{1}{j\omega C R_2}} = \frac{R_2}{1 + j\omega R_2 C} \end{aligned}$$

$$Z_3 = R_3$$

⊗ SUM SA ULAZA SE PRESLIKU NA ILAZ, PA MORAMO PACI PRIJENARNU KARAKTERISTIKU ZA SVAKI OTPORNIK POSEBNO

⑦ DOPRINOS OTPORNIKA R_1

$$\left. \begin{aligned} U_1 \left(\frac{1}{Z_1} + \frac{1}{Z_2} \right) &= U_{mu1,UL} \cdot \frac{1}{Z_1} + U_{mu1,R2} \cdot \frac{1}{Z_2} \\ U_2 \cdot \frac{1}{Z_3} &= 0 \Rightarrow U_2 = U_1 = 0 \end{aligned} \right\} \quad A_1 = \frac{U_{mu1,12}}{U_{mu1,UL}} = -\frac{Z_2}{Z_1}$$

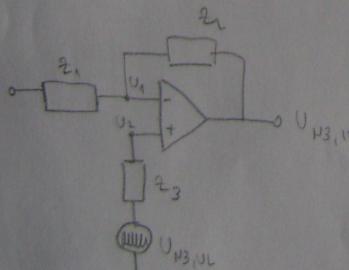
$$U_{R1}^2 = 4kT R_1 = 4 \cdot 1,38 \cdot 10^{-23} \cdot 300 \cdot 10000 = 1,656 \cdot 10^{-16} V^2/K \leftarrow \text{SUM ULAZU PREDALA}$$

$$U_1^2 = A_1 \cdot U_{R1}^2 \cdot \frac{\pi}{2} f_g \leftarrow \text{POJACANJE SUM NA PREDALU} \\ (\text{SUSTAV 1. REDA} \Rightarrow \text{MNOZITVO SA } \frac{\pi}{2} f_g)$$

$$U_1^2 = \int_0^\infty U_{R1}^2 |A_1|^2 df$$

$$= U_{R1}^2 \cdot \left(\frac{Z_2}{R_1} \right)^2 \cdot \frac{\pi}{2} f_g = 1,656 \cdot 10^{-16} \cdot \left(\frac{100}{10} \right)^2 \cdot \frac{\pi}{2} \cdot 20000 = 5,202 \cdot 10^{-10} V^2$$

⑧ DOPRINOS OTPORNIKA R_3

$$U_1 \left(\frac{1}{Z_1} + \frac{1}{Z_2} \right) = U_{mu3,12} \cdot \frac{1}{Z_2}$$

$$U_2 = U_{mu3,UL}$$

$$U_1 = U_2$$

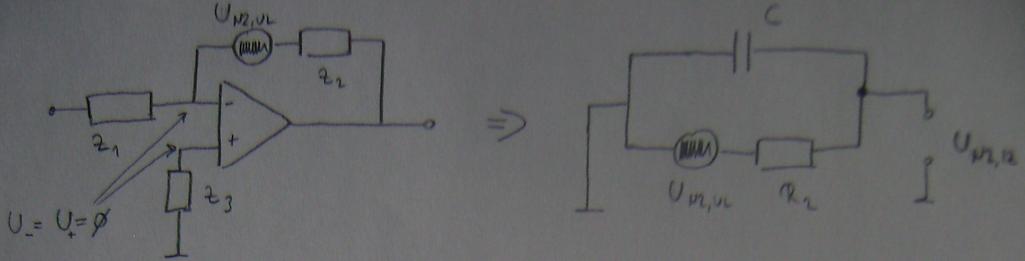
$$U_{mu3,UL} \cdot \frac{Z_1 + Z_2}{Z_1 \cdot Z_2} = U_{mu3,12} \cdot \frac{1}{Z_2}$$

$$A_3 = \frac{U_{mu3,12}}{U_{mu3,UL}} = \underbrace{1 + \frac{Z_2}{Z_1}}$$

$$U_{R3}^2 = 4kT R_3 = 4 \cdot 1,38 \cdot 10^{-23} \cdot 300 \cdot 9100 = 1,509 \cdot 10^{-16} V^2/K$$

$$U_3^2 = U_{R3}^2 \cdot \left(1 + \frac{Z_2}{R_1} \right)^2 \cdot \frac{\pi}{2} f_g = 1,509 \cdot 10^{-16} \cdot 11^2 \cdot \frac{\pi}{2} \cdot 20000 = 5,723 \cdot 10^{-10} V^2$$

⊗ DOPRINOS OTPORNIKA R_2

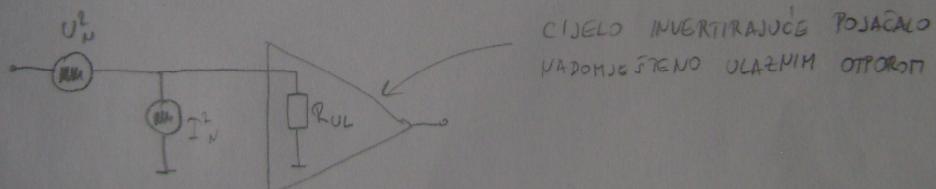
$$U_{M2,R2} \left(j\omega C + \frac{1}{R_2} \right) = U_{M2,UL} \cdot \frac{1}{R_2}$$

$$A_2 = \frac{U_{M2,R2}}{U_{M2,UL}} = \frac{\frac{1}{R_2}}{\frac{1+j\omega CR_2}{R_2}} = \underbrace{\frac{1}{1+j\omega CR_2}}$$

$$M_{R2} = 4kT R_2 = 4 \cdot 1,38 \cdot 10^{-23} \cdot 300 \cdot 100000 = 1,656 \cdot 10^{-15} \text{ V}^2/\text{Hz}$$

$$U_2^2 = M_{R2}^2 \cdot \frac{M}{2} f_g = 1,656 \cdot 10^{-15} \cdot \frac{M}{2} \cdot 20000 = 5,202 \cdot 10^{-11} \text{ V}^2$$

⊗ DOPRINOS POJAČALA

$$\begin{aligned} U_P^2 &= \left(-\frac{R_2}{R_1} \right)^2 \cdot \left[U_N^2 + R_{UL}^2 \cdot I_N^2 \right] \cdot \frac{M}{2} f_g = \left\{ R_{UL} = R_1 \right\} = \\ &= \left(-\frac{100}{10} \right)^2 \cdot \left[4 \cdot 10^{-16} + 10000^2 \cdot 0,09 \cdot 10^{-24} \right] \cdot \frac{M}{2} \cdot 20000 = 1,285 \cdot 10^{-9} \text{ V}^2 \end{aligned}$$

⊗ UKUPNI SUMA PRAZNU:

$$U_N^2 = U_1^2 + U_2^2 + U_3^2 + U_p^2 = 5,202 \cdot 10^{-10} + 5,202 \cdot 10^{-11} + 5,929 \cdot 10^{-10} + 1,285 \cdot 10^{-9} = 2,43 \cdot 10^{-9} \text{ V}^2$$

$$U_N = \sqrt{2,43 \cdot 10^{-9}} = 49,3 \mu\text{V}$$

4. Zadatak

ZADATAK 3. (3. DZ 2010./11.)

$$R_1 = 1 \text{ M}\Omega$$

$$R_2 = 3 \text{ M}\Omega$$

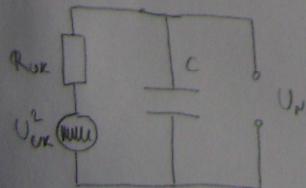
$$R_3 = 6 \text{ M}\Omega$$

$$C = 10 \text{ nF}$$

$$T = 300 \text{ K}$$

$$U_N = ? \text{ (VOLTMETAR SA ODRŽOM NA EFEKTNU VRJEDNOST)}$$

TERMÍCKI ŠUM RC ČLANA

PRIJEDOSNA KARAKTERISTIKA RC ČLANA:

$$U_N \left(\frac{1}{R_{UK}} + j\omega C \right) = U_{UK} \cdot \frac{1}{R_{UK}}$$

$$H(j\omega) = \frac{U_N}{U_{UK}} = \frac{\frac{1}{R_{UK}}}{\frac{1}{R_{UK}} + j\omega C} = \frac{\frac{1}{R_{UK}}}{\frac{1 + j\omega C R_{UK}}{R_{UK}}} = \frac{1}{1 + j\omega R_{UK} C}$$

EFEKTNUA VRJEDNOST KOJA SE MOže IZMJERITI NA RC ČLANU:

$$U_N^2 = \int_0^\infty U_{UK}^2(t) |A_v(t)|^2 dt$$

$$A_V(f) = H(j^{15}) \Big|_{\omega=2\pi f} = \frac{1}{1+j2\pi fR_{UK}C}$$

$$|A_V(f)|^2 = \left(\frac{1}{\sqrt{1+(2\pi fR_{UK}C)^2}} \right)^2 = \frac{1}{1+(2\pi fR_{UK}C)^2}$$

$$\begin{aligned} U_N^2 &= \int_0^\infty (4kTR_{UK}) \cdot \frac{1}{1+(2\pi fR_{UK}C)^2} df = 4kTR_{UK} \cdot \int_0^\infty \frac{1}{1+(2\pi fR_{UK}C)^2} df = \\ &= \left\{ \int \frac{dx}{1+x^2} = \arctg x \right\} = 4kTR_{UK} \cdot \frac{1}{2\pi R_{UK}C} \left(\arctg(2\pi fR_{UK}C) \right) \Big|_0^\infty = \\ &= \frac{2kT}{\pi C} \cdot (\arctg(\infty) - \arctg(0)) = \frac{\pi}{\pi} \cdot \frac{kT}{C} \cdot \frac{\pi}{2} = \frac{kT}{C} \end{aligned}$$

$$U_N^2 = \frac{kT}{C} = \frac{1,381 \cdot 10^{-23} \cdot 300}{10 \cdot 10^{-12}} = 4,143 \cdot 10^{-10} V^2$$

OVLET SAMO
TEMPERATUR
KAPACITETU

$$U_N = \sqrt{4,143 \cdot 10^{-10}} = 20,354 \mu V$$

5. Zadatak

ZADATAK 1. (21.08.03.)

$$R_g = 1000 \Omega$$

$$\mu = 0.1 \%$$

POJACALO - SUSTAV 1. REDA

$$- f_g = 100 \text{ Hz}, A_0 = 50$$

$$U_{N,OP} = 20 \mu V / \sqrt{\text{Hz}}$$

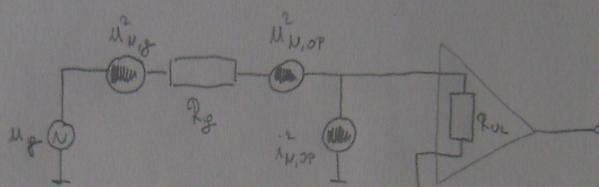
$$i_{N,OP} = 10 \mu A / \sqrt{\text{Hz}}$$

$$T = 300 \text{ K}$$

$$k = 1,27 \cdot 10^{-23} \text{ J/kg}$$

$$U_g = ?$$

SHEMA MJESENJA:

$$U_{N,UL}^2 = \underbrace{\left(\frac{R_{UL}}{R_{UL} + R_g} \right)^2}_{\text{SNAGA IZVORA SUMA } U_{N,G} \text{ KOJA OTPADA NA } R_{UL}} U_{N,g}^2 + \underbrace{\left(\frac{R_{UL}}{R_{UL} + R_g} \right) i_{N,OP}^2}_{\text{SNAGA IZVORA SUMA } U_{N,OP} \text{ KOJA OTPADA NA } R_{UL}} + \underbrace{\left(\frac{R_g R_{UL}}{R_{UL} + R_g} \right) i_{N,OP}^2}_{\text{ZA STRUJKI IZVORA SUMA } i_{N,OP}^2}$$

PA JE DVA SNAGA NA TOJ PARALELI

$$U_{N,UL} = \left(\frac{R_{UL}}{R_{UL} + R_g} \right) \cdot (U_{N,g}^2 + U_{N,OP}^2 + R_f^2 i_{N,OP}^2) = \left\{ R_{UL} \rightarrow \infty \Rightarrow \frac{R_{UL}}{R_{UL} + R_g} \rightarrow 1 \right\}$$

$$= U_{N,g}^2 + U_{N,OP}^2 + R_f^2 i_{N,OP}^2 = \underbrace{4 \cdot k \cdot T \cdot R_g}_{\text{SUM IZVORA } U_{N,g}^2} + U_{N,OP}^2 + R_f^2 i_{N,OP}^2 =$$

$$= 4 \cdot 1,27 \cdot 10^{-23} \cdot 300 \cdot 1000 + (20 \cdot 10^{-9})^2 + (1000 \cdot 10 \cdot 10^{-12})^2 = \underline{5,1524 \cdot 10^{-16} \text{ V}^2 / \text{Hz}}$$

SHAGA SUMA NA IZLAZU POJACALA:

$$U_{N,UL}^2 = U_{N,UL} \cdot \Delta \frac{1}{4} = U_{N,UL} \cdot \frac{\pi \cdot f_g}{2} \quad \Leftarrow \text{DVO VRIGEDI SATO}$$

$$\text{AKO JE SUSTAV 1. REDA}$$

$$= 5,1524 \cdot 10^{-16} \cdot \frac{1}{2} \cdot \pi \cdot 100000 = 8,033 \cdot 10^{-11} \text{ V}^2$$

UVAJMANJA IZMJERIVA AMPLITUDA ULAZNOG NAPONA:

$$U_{\text{izmjereno}} = U_{g,\text{RMS}} \pm \underline{0,001 \cdot U_{g,\text{RMS}}}$$

- POGREŠKA MJERENJA NASTAJE ZBOG SUMA

- PAZITI NA **RMS!** JER VOLTMETAR POKAZUJE EFIKTNU VREDNOST

$$\underbrace{0,001 U_{g,\text{RMS}}}_{0,001 U_{g,12}} = U_{g,12} \Rightarrow U_{g,\text{RMS}} = \frac{U_{g,12}}{0,001} = \frac{\sqrt{8,093 \cdot 10^{-11}}}{0,001} = 9 \text{ mV}$$

POGREŠKA JE JEDNAKA
SUMU NA PLAZU

$$U_g = \sqrt{2} \cdot U_{g,\text{RMS}} = 9\sqrt{2} \cdot 10^{-3} = 12,73 \text{ mV}$$

2. Referentni naponski izvori

1. Zadatak

Z8. Nacrtajte shemu referentnog naponskog izvora s Zenerovom diodom i operacijskim pojačalom. Odredite otpore svih otpornika u krugu, ako se želi postići referentni napon od 15 V, a Zenerova dioda ima radni napon od 5,2 V uz struju od 2 mA.

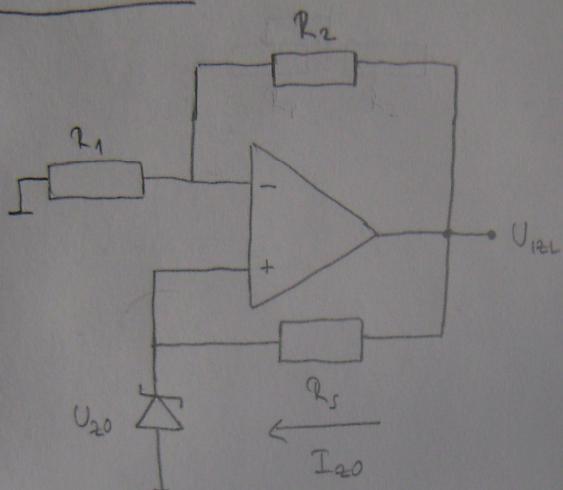
1. Zadatak

ZADATAK 8. (3. DR 2010/11.)

$$U_{1zL} = 15 \text{ V}$$

$$U_{20} = 5,2 \text{ V}$$

$$I_{20} = 2 \text{ mA}$$

$$R_3 = \frac{U_{1zL} - U_{20}}{I_{20}} = \frac{15 - 5,2}{0,002} = 4,9 \text{ k}\Omega //$$

$$U_{UL} = U_{20} \Rightarrow U_{1zL} = \underbrace{\left(1 + \frac{R_2}{R_1}\right)}_{\text{POJAČANJE NEINVERTIRAJUĆEG POJAČALA}} U_{UL}$$

POJAČANJE
NEINVERTIRAJUĆEG
POJAČALA

$$15 = \left(1 + \frac{R_2}{R_1}\right) \cdot 5,2 \Rightarrow \frac{R_2}{R_1} = 1,885 \Rightarrow R_2 = 1,885 R_1 //$$

3. ADP općenito

1. Zadatak

Z4. Analogno-digitalni pretvornik s 12-bitnom razlučivošću ima raspon ulaznog napona od 0 V do 5 V. Odredite kvantizacijski korak, maksimalnu kvantizacijsku pogrešku (u milivoltima) te omjer signala i šuma pretvornika za sinusni napon pune skale.

2. Zadatak

2. ADP se želi digitalizirati signal dinamičkog područja 44dB. Odredite potrebnu razlučivost pretvornika, raspon ulaznog napona uz kvantizacijski korak od 12.5 mV te omjer signala i kvantizacijskog šuma.

ZADATAK 1. (3.DZ 04/08.)

$$\underline{U_{FS} = 5 \text{ V}; m=12}$$

$$\underline{Q, \epsilon, SNR = ?}$$

$$Q = \frac{U_{FS}}{2^m} = \frac{5}{2^{12}} = 1,22 \text{ mV}$$

KUANTIZACIJSKA POGREŠKA POPRIMA VRJEDNOSTI UNUTAR $\pm \frac{1}{2} LSB$.

$$\text{VRJENEDI } Q = 1 LSB, \text{ PA JE } \epsilon_{MAX} = \frac{1}{2} LSB = \frac{1}{2} Q = \frac{1}{2} \cdot 1,22 \cdot 10^{-3} = 0,61 \text{ mV}$$

$$SNR = 20 \log (2^{m-1} \sqrt{6}) = 6,02 \text{ n} + 1,76 = 6,02 \cdot 12 + 1,76 = 74 \text{ dB}$$

ZADATAK 2. (21.08.08.)

$$\underline{D = 44 \text{ dB}}$$

$$\underline{Q = 12,5 \text{ mV}}$$

$$\underline{m, U_{FS}, SNR = ?}$$

$$(I) D = 6,02 \text{ n [dB]}$$

$$44 = 6,02 \text{ n} \Rightarrow m = \frac{44}{6,02} = 7,309$$

ZA OVAJ m IMAMO $2^{7,309} = 158$ KUANTIZACIJSKIH RAZINA. BROJ m MORA BITI CELI BROJ. AKO UZMEHO DA JE m=7 DOBIJEMO $2^7 = 128$ KUANTIZACIJSKIH RAZINA. TO JE MANJE OD 158, STO ZNACI DA UZIMAMO PRVI SLEDEC m, ODNOSNO 7,309 ZAKRUZENOGA NA VEĆU VRJEDNOST! $\Rightarrow m = 8$

$$(II) Q = \frac{U_{FS}}{2^m} \Rightarrow U_{FS} = Q \cdot 2^m = 0,0125 \cdot 2^8 = 3,2 \text{ V}$$

$$(III) SNR = 6,02 \text{ n} + 1,76 = 6,02 \cdot 8 + 1,76 = 49,92 \text{ dB}$$

4. Sample & Hold sklop

1. Zadatak

Z5. Trokutasti napon frekvencije 1 kHz, amplitude ± 1 V digitalizira se 8-bitnim analogno-digitalnim pretvornikom sa S&H krugom. Kolika je najniža frekvencija uzorkovanja signala da se spriječi *aliasing* osnovnog harmonika ulaznog signala? Odredite brzinu porasta (*slew rate*) ulaznog signala. Koliko je najdulje vrijeme otvora S&H sklopa (aperturno vrijeme) uz koje neće doći do amplitude pogreške veće od $\pm 0,5$ LSB? Raspon ulaznog napona pretvornika iznosi ± 1 V.

1. Zadatak

ZADATAK 3.

(AUDITORMS 03/10.)

$$f = 1 \text{ kHz} \Rightarrow T = \frac{1}{1000} = 1 \text{ ms}$$

$$U_{UL} = \pm 1 \text{ V}$$

$$m = 8$$

$$\Delta U = \pm 1 \text{ LSB}$$

$$U_{FS} = \pm 1 \text{ V}$$

NAPOMENA: KOD UVRIJETAVANJA U FORMULU $U_{FS} = \pm 1 \text{ V}$, ZAMJENI

ZNAČI RASPON NAPONA OD $\boxed{2 \text{ V}}$:

$$2 = \frac{1}{2^m} \quad 2 = \frac{\underline{1}}{2^m} \quad \checkmark$$

$\Rightarrow$ NAJNIZA f KOJOM SE SPRIJEĆI ALIASING:

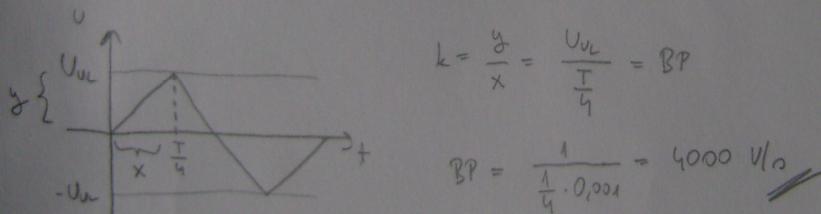
$$f_{MAX} = 1 \text{ kHz} \Rightarrow f_{SAMPLING} \geq 2 f_{MAX}$$

$$f_{SAMPLING} \geq 2 \text{ kHz}$$

$\Rightarrow$ BREZINA PORASTA (SLEW RATE)

$$- \text{VAJVEĆA BREZINA PORASTA NAPONA: } \left(\frac{dU_{UL}}{dt} \right)_{MAX}$$

- DERIVACIJA NAPONA JE KOD TROKUTASTOG SIGNALA KOEFICIENT NAGIBA PRAVCA

$\Rightarrow$ NAJDUCE APERTURNO VRIJEME:

$$BP = \frac{\Delta U}{\Delta t}$$

APERTURNO VRIJEME JE PERIOD TINEKOM KOJEG ADP ČITA ULAZNI SIGNAL.

$$\left. \begin{aligned} BP &= \frac{\Delta U_{UL}}{\Delta t_A} \Rightarrow t_A = \frac{\Delta U_{UL}}{BP} \\ \Delta U &\leq \pm \frac{1}{2} \text{ LSB} \\ 2 &= \frac{U_{FS}}{2^m} = \frac{2}{2^8} = 7,8125 \text{ mV} = 1 \text{ LSB} \end{aligned} \right\} \left. \begin{aligned} t_A &= \frac{\Delta U_{UL}}{BP} = \frac{1}{2} \text{ LSB} \cdot \frac{1}{BP} = \frac{1}{2} \cdot 7,8125 \cdot 10^{-3} \cdot \frac{1}{4000} \\ t_A &= 976,56 \text{ ns} \end{aligned} \right\}$$

5. ADP s dvostrukim pilastim naponom

1. Zadatak

Z6. U analogno-digitalnom pretvorniku s dvostrukim pilastim naponom frekvencija oscilatora je 400 kHz, referenti napon je 10 V, a brojilo broji do 10^4 impulsa. Nacrtajte blok shemu pretvornika i vremenski dijagram jednog ciklusa pretvorbe. Izračunate najdulje trajanje mjerljivog ciklusa i odredite ulazni napon pri kojem to vrijedi. Koliki je ulazni napon, ako se uz superponiranu smetnju frekvencije 50 Hz i amplitude 500 mV na pokazniku spojenom na izlaz pretvornika očita 3,755 V.

2. Zadatak

4. AD pretvornik s dvostrukim pilastim naponom frekvencije oscilatora, $f_{osc}=1\text{MHz}$, $-U_{ref}=-5\text{V}$ $N=10^4$, blok shema i vremenski dijagram jednog ciklusa pretvorbe. Koliko impulsa brojilo izbroji uz ulazni napon od 3.6V u slučaju bez i sa smetnjom. Smetnja je trokutastog valnog oblika, $U_{sm}=180\text{uV}$ i frekvencije 125Hz, a početak pretvorbe je sinkroniziran sa smetnjom.

3. Zadatak

Z3. Na analogno-digitalni pretvornik s dvostrukim pilastim naponom priključen je ulazni napon 1,5 V. Millerov integrator je izведен otpornikom od $1\text{ M}\Omega$ i kondenzatorom od 100 nF. Referentni napon je 2,5 V. Frekvencija oscilatora je 51,282 kHz, brojilo može izbrojiti najviše 20000 impulsa.

Odredite napon na koji se nabije kondenzator u integratoru, te ukupni broj impulsa koje brojilo izbroji za vrijeme ciklusa pretvorbe.

Kolika je najveća apsolutna pogreška pretvorbe, ako je na ulazni signal superponirana smetnja iz gradske mreže amplitude 10 mV?

1. Zadatak

ZADATAK 4. (AUDITORNE 03/b)

$$f_{osc} = 400 \text{ kHz}$$

$$U_{REF} = 10 \text{ V}$$

$$N_o = 10^4$$

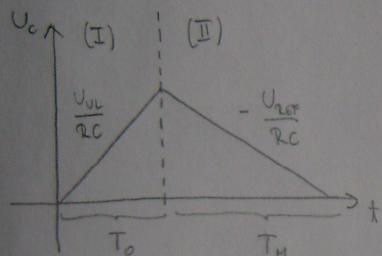
$$t_{sn} = 50 \text{ ms}$$

$$U_{sn} = 500 \text{ mV}$$

$$\underline{U_{UL} = 3,755 \text{ V}}$$

$$T_{MAX} = ? , U_{UL} = ?$$

$\Rightarrow$ NAJDUĆI MJERNI CIKLUS:

(I) PUNJENJE KONDENZATORA TRAJANJA T_0

(II) PRÄŽENJE KONDENZATORA TRAJANJA T_n

$$\text{VAPON NA ULAZU INTEGRATORA 2A (I): } U_o = -\frac{1}{RC} \int_0^{T_0} U_{UL}(t) dt = -\frac{T_0}{RC} U_{UL}$$

$$\underline{T_0 U_{UL} = -U_o R C}$$

$$\text{VAPON NA ULAZU INTEGRATORA 2A (II): } U_o - \frac{1}{RC} \int_{T_0}^{T_0+T_n} (-U_{REF}) dt = U_o + \frac{T_n}{RC} U_{REF}$$

$$\text{KADA JE (II) STUPITI UK } \emptyset V, \text{ VRIZEDI: } \emptyset = U_o + \frac{T_n}{RC} U_{REF} \Rightarrow \underline{T_n U_{REF} = -U_o R C}$$

$$T_0 U_{UL} = T_n U_{REF} \Rightarrow U_{UL} = U_{REF} \frac{T_n}{T_0}$$

NANJEĆI ULAZNI VAPON JE $U_{UL} = U_{REF}$, ZA KOJI ONDA VRIZEDI $T_0 = T_n$.

$$\text{TAJ MJERNI CIKLUS TRAJE } T' = T_0 + T_n = 2T_0 = 2 \cdot \frac{N_o}{f_{osc}} = 2 \cdot \frac{10^4}{400000} = 50 \text{ ms}$$

$\Rightarrow$ UTjecaj smetnje:

$$U'_{sn} = \frac{1}{T_0} \int_0^{T_0} U_{sn}(t) dt = \frac{1}{T_0} \int_0^{T_0} U_{sn} \sin(2\pi f_{sn} t) dt = \frac{1}{2\pi \cdot 10^{-3}} \int_0^{0,025} 0,5 \sin(314,16 t) dt =$$

$$= \frac{1}{2\pi \cdot 10^{-3}} \cdot 0,5 \cdot \frac{1}{314,16} (-\cos(314,16 t)) \Big|_0^{0,025} = 0,06366 (-1,8366 \cdot 10^{-5} + 1) = 0,06366$$

$$U_{UL} = U_{REF} \pm U'_{sn} = (3,755 \pm 0,06366) \text{ V}$$

2. Zadatak

ZADATAK 4. (21. 08.03.)

$$f_{osc} = 1 \text{ MHz}$$

$$U_{REF} = -5 \text{ V}$$

$$N_o = 10^4$$

$$U_{UL} = 3,6 \text{ V}$$

TROKUTASTI NAPON SMETNIJE: $- U_{SM} = 180 \text{ mV}$

$$f_{SM} = 125 \text{ Hz}$$

$$N_n, N_n' = ?$$

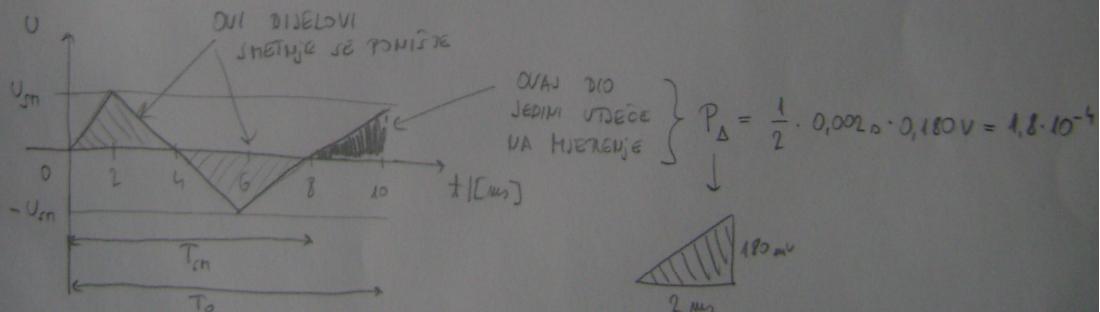
$\Rightarrow$ BEZ SMETNIJE:

$$N_n = N_o \cdot \frac{U_{UL}}{U_{REF}} = 10000 \cdot \frac{3,6}{5} = 7200 \quad //$$

$\Rightarrow$ SA SMETNIJOM:

$$T_o = \frac{N_o}{f_{osc}} = \frac{10000}{10^6} = 10 \text{ ms} \quad \leftarrow \begin{array}{l} \text{VRJEME POTREBNO DA SE} \\ \text{REPROVI MAX BROJ IMPULSA } N_o \end{array}$$

$$T_{SM} = \frac{1}{f_{SM}} = \frac{1}{125} = 8 \text{ ms} \quad \leftarrow \text{TRAJANJE JEDNE PERIODE SMETNIJE}$$

$$U_{sm}' = \frac{1}{T_o} \cdot \left(\int_0^{T_o} u_{sm}(t) dt \right) = \frac{1}{10 \cdot 10^{-3}} \cdot 1,8 \cdot 10^{-4} = 0,018 \text{ V}$$

BROJ IMPULSA U SLUČAJU POSTOJANJA SMETNIJE JE:

$$N_n' = N_o \cdot \frac{(U_{UL} + U_{sm}')}{U_{REF}} = 10^4 \cdot \frac{(3,6 + 0,018)}{5} = 7236 \quad //$$

3. Zadatak

ZADATAK 3. (3.02 09|08)

$$U_{UL} = 1,5 \text{ V}$$

$$R = 1 \text{ M}\Omega$$

$$C = 100 \text{ nF}$$

$$U_{REF} = 2,5 \text{ V}$$

$$f_{osc} = 51,282 \text{ kHz}$$

$$N_o = 20 \text{ 000}$$

$$U_C, N_H = ?$$

$$2A U_{in} = 10 \text{ mV}, \mu = ?$$

$\Rightarrow$ UAPON NA KOJI SE NABIJE KONDENZATOR U INTEGRATORU JE:
(UAPON NA ULAZU INTEGRATORA U TRENUTKU T_0)

$$U_C = \frac{T_0}{RC} U_{UL} = \left\{ T_0 - \begin{array}{l} \text{VRJEME POTREBNO DA BROJILO} \\ \text{PREGRIJ MAX. BROJ IMPULSA } N_o \end{array} \right\} = \frac{1}{RC} \cdot \left(\frac{N_o}{f_{osc}} \right) U_{UL} =$$

$$= \frac{1}{10^6 \cdot 100 \cdot 10^{-9}} \cdot \frac{20 \text{ 000}}{51,282 \cdot 10^3} \cdot 1,5 = 5,85 \text{ V}$$

$$\Rightarrow U_H = N_o \cdot \frac{U_{UL}}{U_{REF}} = 20 \text{ 000} \cdot \frac{1,5}{2,5} = 12 \text{ 000}$$

$\Rightarrow$ NAJVEĆA POGREŠKA PRETVORBE:

UAPON SMETNJE:

$$U'_{in} = \frac{1}{T_0} \int_0^{T_0} U_{in} \sin(2\pi f_{in} \cdot t) dt = \left\{ T_0 = \frac{N_o}{f_{osc}} = \frac{20 \text{ 000}}{51,282} = 0,39 \text{ s} \right\} =$$

$$= \frac{1}{0,39} \int_0^{0,39} 0,01 \sin(2\pi \cdot 50 \cdot t) dt = \frac{1}{0,39} \cdot 0,01 \cdot \frac{1}{100\pi} (-\cos(100\pi t)) \Big|_0^{0,39} =$$

$$= 8,1618 \cdot 10^{-5} \cdot (1 + 1) = 163,24 \text{ }\mu\text{V}$$

BRZI IMPULSA POD UTjecajem smetnje:

$$N'_H = N_o \cdot \frac{(U_{UL} + U'_{in})}{U_{REF}} = 20 \text{ 000} \cdot \frac{(1,5 + 163,24 \cdot 10^{-6})}{2,5} = 12001,3 \approx 12001$$

ABSOLUTNA POGREŠKA JE:

$$\mu = N'_H - N_H = 12001 - 12000 = 1 \text{ IMPULS}$$

6. Naponsko-frekvencijski ADP

1. Zadatak

Z7. Analogno-digitalnim pretvornikom napona u frekvenciju mjeri se napon 2,5 V. Pretvornik koristi Millerov integrator s vremenskom konstantom $220 \mu\text{s}$. Napon komparacije je -3 V. Kondenzator u integratoru se izbjija tranzistorskom sklopkom zanemarivog otpora u vođenju. Nacrtajte blok shemu pretvornika i vremenski dijagram jednog ciklusa pretvorbe. Izračunajte trajanje nabijanja kondenzatora u integratoru. Koliko impulsa izbroji brojilo tijekom jednog mjernog ciklusa koji traje 250 ms?

2. Zadatak

3. Ulf, DC($U_{ul}=4V$), $\tau=240\text{us}$, $U_{ref}=-2V$, blok shema i vremenski dijagram jednog ciklusa pretvorbe, pogreška=? (ako se impuls na izlazu komparatora daje u vremenskom intervalu od 50ms). Utječe li više na rezultat pretvorbe smetnja frekvencije 20 Hz ili 30 Hz?

1. Zadatak

ZADATAK 4. (3. DE 09.108.)

$$U_{UL} = 2,5 \text{ V}$$

$$\tau = 220 \text{ } \mu\text{s}$$

$$R_{UL} = 10 \text{ k}\Omega$$

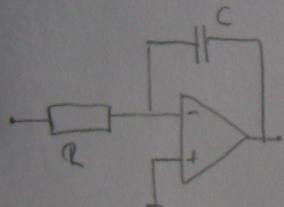
$$U_{REF} = -3 \text{ V}$$

$$T_m = 250 \text{ ms}$$

$\Rightarrow$ SHEMA NACRTANA U TEORIJI

MILLEROV INTEGRATOR:

$$R_{UL} = R = 10 \text{ k}\Omega$$

$$\tau = RC \Rightarrow C = \frac{\tau}{R} = \frac{220 \cdot 10^{-6}}{10000} = 22 \text{ nF}$$

$\Rightarrow$ VRIJEME NABIHANJA KONDENZATORA:

$$T = t_0 = RC \frac{U_{REF}}{U_{UL}} = 220 \cdot 10^{-6} \cdot \frac{3}{2,5} = 264 \text{ } \mu\text{s}$$

$$\Rightarrow N = k_{AD} T_m \cdot U_{UL} = \left\{ k_{AD} = \frac{1}{RCU_{REF}} = \frac{1}{220 \cdot 10^{-6} \cdot 3} = 1515,15 \right\} =$$

$$= 1515,15 \cdot 250 \cdot 10^{-3} \cdot 2,5 = 946,97 \approx 946$$

BROJILO REBROJI 946 IMPULSA U VREMENU $T_m = 250 \text{ ms}$.

2. Zadatak

ZADATAK 3. (21.08.09.)

$$U_{OL} = 4 \text{ V}$$

$$\left. \begin{array}{l} T = 240 \mu\text{s} \\ U_{REF} = -2 \text{ V} \end{array} \right\} k_{AD} = \frac{1}{RC U_{REF}} = \frac{1}{240 \cdot 10^{-6} \cdot 2} = 2083 \text{ Hz/V}$$

$$T_M = 50 \text{ ms}$$

$$f_{M1} = 20 \text{ Hz}$$

$$\underline{f_{M2} = 30 \text{ Hz}}$$

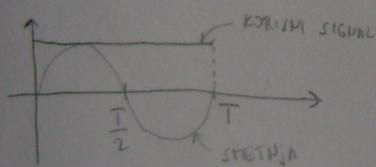
$$N = k_{AD} \cdot T_M \cdot U_{OL} = 2083 \cdot 50 \cdot 10^{-3} \cdot 4 = 416,6 \approx 416 \text{ IMPULSA}$$

$$\text{POGREŠKA: } \mu = \frac{416,6 - 416}{416} = 0,00144 = 0,14\%$$

UTJECAJ SMETNJI NA MJERENJE:

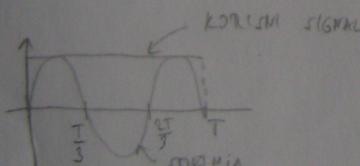
PRETPOSTAVIMO LI SMETNIJU SINUSNOG OBILICA, IMAMO 2 SLUČAJA

(I)

$\Rightarrow$ AKO JE $T_{SMETNJE} = T_{SIGNALA}$ ONDA NEMA UTDECAJA SMETNJE, JER SE DNA PONIŠTI
(U PRVOM POLUPERIODI JE $\oplus$, U DRUGOM JE $\ominus$)

(II)

$\Rightarrow$ OVDJEIMA UTDECAJA JER VRIJEDI: $\oplus, \ominus, \oplus$
PRVE DVE PRECIVE PERIODE SE PONIŠTE, AII OSTANE ZADNJA.
(OUAKAV T JE ODABRAN SAMO KAO PRIMER $\ominus$)

$$f_{M1} = 20 \text{ Hz} \Rightarrow T_{M1} = \frac{1}{20} = 50 \text{ ms} \Rightarrow T_{M1} = T_M \Rightarrow \text{NEKA UTDECAJA}$$

$$f_{M2} = 30 \text{ Hz} \Rightarrow T_{M2} = \frac{1}{30} = 33,3 \text{ ms} \Rightarrow \text{IMA UTDECAJA}$$